

مجموعه معماری فراموش شده ایرانی

آسیاب‌های آبی: پل - آسیاب آبی شهر دزفول الگویی پایدار در معماری رودخانه‌ای
کیوترخانه‌ها: سازه‌های فرهنگی اقتصادی در مناطق مرکزی نمونه‌ای از تمدن کهن ایران در اصفهان
آس باده‌ها: بررسی شگردشناسی نیروی باد در آس باده‌ها در طراحی پایدار مناطق کویری ایران
بخچال‌ها: نمونه‌ای از سازه‌های اقلیمی و آثار تاریخی - فرهنگی برجسته ایرانیان در یزد و کاشان
آب انبارها: شگرد هوشمندانه ایرانیان در ذخیره، مدیریت و تقسیم آب شرب در دل کویر

مؤلفین:

امین سعیدیان: عضو هیات علمی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ماهشهر، گروه معماری، ماهشهر، ایران

مهندس معمار محمدرضا دریاشناس

با تشکر از آقای مهندس مجتبی قلی دانشجوی کارشناسی جهاد دانشگاهی اهواز که در جمع آوری و ویرایش مطالب یاری رساندند.

انتشارات معتبر

۱۴۰۰

سرشناسه	سعیدیان، امین، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	مجموعه معماری فراموش شده ایرانی / مؤلفین امین سعیدیان، محمدرضا دریاشناس؛ ویراستار مجتبی قلی.
مشخصات نشر	اهواز: موسسه فرهنگی هنری آداب، انتشارات معتبر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۶۸ ص:، مصور، جدول.
شابک	978-600-419-163-0 : ۶۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۶۸.
موضوع	معماری بومی — ایران
موضوع	Vernacular architecture -- Iran
موضوع	معماری — ایران — تاریخ
موضوع	Architecture -- Iran -- History
شناسه افزوده	دریاشناس، محمدرضا، ۱۳۷۱ -
شناسه افزوده	-Daryashenas, Mohammadreza, 1992
رده بندی کنگره	NA۱۴۸۰
رده بندی دیویی	۷۲۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۶۵۷۷۸۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

اهواز: چهارراه نادری، اول خیابان شهید سراج شماره ۳۲

تلفن: ۰۶۱-۳۲۲۱۱۳۶۸ و ۰۶۱-۳۲۲۲۵۴۹۶

پست الکترونیکی: Moatabar_alavi@yahoo.com

نام کتاب: مجموعه معماری فراموش شده ایرانی

مؤلفین: امین سعیدیان - مهندس معمار محمدرضا دریاشناس

ناشر: انتشارات معتبر (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری آداب)

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ و لیتوگرافی: چاپخانه ولیعصر

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۹-۱۶۳-۰

قیمت: ۶۰ هزار تومان

فهرست مطالب

۷.....	فهرست جداول
۸.....	فهرست تصاویر
۱۳.....	پیشگفتار

فصل اول: پل - آسیاب آبی شهر دزفول الگویی پایدار در معماری رودخانه‌ای

۱۸.....	۱.۱. مقدمه
۱۸.....	۲.۱. تاریخچه و موقعیت جغرافیایی دزفول
۱۹.....	۳.۱. تاریخچه و زادگاه پیدایش آسیاب آبی
۲۱.....	۴.۱. کاربرد آسیاب آبی
۲۱.....	۵.۱. انواع آسیاب آبی در ایران و دنیا
۲۲.....	۱.۵.۱. آسیاب‌های پره‌ای یا تنوره‌ای
۲۲.....	۲.۵.۱. آسیاب چرخه یا روگرد
۲۳.....	۳.۵.۱. آسیاب شناور یا زیرگرد
۲۴.....	۶.۱. معماری و تیپولوژی آسیاب‌های آبی دزفول
۲۴.....	۱.۶.۱. معماری
۲۵.....	۲.۶.۱. گونه شناسی
۲۷.....	۷.۱. مصالح
۲۸.....	۸.۱. فصول بهره برداری از آسیاب آبی
۲۹.....	۹.۱. عملکرد آسیاب‌های دزفول به عنوان پل - بند
۳۱.....	۱۰.۱. سیستم مکانیکی، اجزاء و قسمت‌های آسیاب آبی
۳۲.....	۱.۱۰.۱. چرخ آسیاب
۳۳.....	۲.۱۰.۱. گره‌گر
۳۴.....	۳.۱۰.۱. دوله

۳۵	۴.۱۰.۱. سنگ آسیاب
۳۶	۵.۱۰.۱. سله و تخته سله
۳۷	۱.۱.۱. طرز کار آسیاب های آبی
۳۷	۱.۱.۱. طبقه پایین
۴۰	۲.۱.۱. طبقه بالا
۴۱	۱.۲.۱. نمونه
۴۱	۱.۱.۲.۱. آسیاب های رعن
۴۳	۲.۱.۲.۱. آسیاب علی کولی
۴۳	۳.۱.۲.۱. آسیاب عباس آباد
۴۵	۴.۱.۲.۱. آسیاب شمس آباد
۴۴	۱.۳.۱. نتیجه گیری
۴۶	منابع
۴۷	پی نوشت

فصل دوم: بررسی شگردشناسی نیروی باد در آس بادهای دریاچه پایداری مناطق کویری ایران

۵۰	۱.۲. مقدمه
۵۰	۲.۲. زادگاه پیدایش آس بادهای
۵۹	۳.۲. کاربرد آس بادهای
۶۰	۱.۳.۲. بادگیر جهت تهویه منازل
۶۰	۲.۳.۲. کشیدن آب از چاه
۶۲	۳.۳.۲. آرد کردن گندم
۶۲	۴.۲. معماری پایداری آس بادهای
۶۳	۱.۴.۲. مدل اولیه
۶۴	۲.۴.۲. مدل امروزی
۶۷	۵.۲. نحوه ساخت و اجزاء آس بادهای
۷۴	۶.۲. سنگ آسیاها

۷۴.....	۱. ۶.۲. نحوه تهیه سنگ آسیاها
۷۵.....	۷.۲. طرز کار آس بادهما
۷۷.....	۸.۲. معماری و تیپولوژی آس باد
۷۷.....	۱.۸.۲. آس بادهای تکی یا آس بادهای دالانی
۸۰.....	۲.۸.۲. آس بادهای گروهی (آس بادهای ساده و استوانه‌ای)
۹۰.....	۹.۲. نتیجه گیری
۹۲.....	منابع
۹۵.....	پی‌نوشت

فصل سوم: کبوترخانه‌ها سازه‌های فرهنگی اقتصادی در مناطق مرکزی نمونه‌ای از تمدن کهن

ایران در اصفهان

۹۸.....	۱.۳. مقدمه
۱۰۰.....	۲.۳. پیشینه و موقعیت جغرافیایی کبوترخانه‌ها در ایران
۱۰۳.....	۳.۳. سابقه تاریخی کبوترخانه‌های ایران از زبان سیاحان
۱۰۶.....	۴.۳. کاربرد کبوترخانه‌ها
۱۰۷.....	۵.۳. مکان استقرار کبوترخانه‌ها
۱۰۹.....	۶.۳. راه‌های مقابله با دشمنان کبوتر در کبوترخانه‌ها
۱۰۹.....	۱. ۶.۳. گنگ گذار یا تنبوشه
۱۰۹.....	۲. ۶.۳. ماست لیس یا «مار گیر»
۱۰۹.....	۳. ۶.۳. گربه گیر
۱۱۰.....	۷.۳. دلایل تخریب کبوترخانه‌ها
۱۱۰.....	۸.۳. محل و چگونگی شیوه ساخت کبوتر خانه‌ها
۱۱۳.....	۱.۸.۳. آشیانه سازی کبوتران، لومب بندی
۱۱۴.....	۲.۸.۳. اخیه
۱۱۴.....	۳.۸.۳. زغل و زغلگیر
۱۱۴.....	۴.۸.۳. دانه ریز

حمد و سپاس ایزد منان را که بار دیگر پرداختن به امور پژوهشی را برایمان مقدر نمود و ما را بیش از پیش متوجه تجربیات ارزنده پیشینیانمان در نحوه استفاده بجا و صحیح از موهبات زیبای الهی در خلق آثار معماری فرمود. این لطف اوست که موجب شد تا در این راستا به نشر گوشه‌ای از تلاشهای نیاکانمان در زمینه توسعه پایدار معماری ارزشمند در ایران عزیز پرداخته شود.

تاریخ گواه است که ایرانیان متمدن از دیر باز از طرق گوناگون همیشه سعی در استفاده صحیح از انرژی‌های طبیعی در مناطق گوناگون جغرافیایی با شرایط سخت آب و هوایی داشته‌اند.

بیشتر روشنفکران در اقصا نقاط جهان بر این باورند که توسعه پایدار یکی از عمده مسایل پیش روی حرفه معماری است. جامعه صنعتی در دوران معاصر هیچگونه افتخاری در زمینه توسعه پایدار و استفاده گسترده از انرژی‌های طبیعی از آن خود ننموده است. در حالیکه ایرانیان از گذشته‌های دور با استفاده از نیروی آب، باد و غیره توانسته‌اند تجربیات خوبی را در استفاده از انرژی‌های طبیعی به نمایش بگذارند. مطالعه معماری سنتی در ایران نیز نشان می‌دهد که انرژی‌های پنهان طبیعی می‌تواند نقش بسزایی در توسعه پایدار جوامع بشری ایفا نماید.

کتابی که در پیش روی دارید، تحت عنوان **معماری فراموش شده ایرانی**، مجموعه مطالعاتی است که در مورد آسیاب‌های بادی، آبی، کبوترخانه‌ها، یخچال‌ها و آب انبارها تهیه، تنظیم و تقدیم گردیده است. بطور کلی این کتاب شامل پنج فصل است. در فصل اول به موضوع آسیاب‌های آبی و ذکر چند نمونه حایز اهمیت آن پرداخته شده است. در فصل دوم گزارشی از بررسی شگودشتی نیروی باد در آس پادها در طراحی پایدار مناطق کویری ایران ارائه شده است. در فصل سوم به چگونگی طراحی کبوترخانه‌ها بعنوان نمونه‌ای کهن از هنر خلاقیت سازه‌های فرهنگی، اقتصادی در مناطق مرکزی ایران پرداخته شده است. در فصل چهارم مطالعاتی درمورد یخچال‌ها نیز بعنوان نمونه‌ای برجسته از سازه‌های اقلیمی آثار تاریخی فرهنگی ایرانیان در یزد و کاشان ارائه شده است. و در نهایت در فصل پنجم تحت عنوان آب انبارها به عملکرد آنها از لحاظ ذخیره سازی و مدیریت آب در نواحی کویری و کم آب ایران پرداخته شده است.

در اینجا جا دارد از زحمات بی‌وقفه و تلاش قابل تقدیر جناب آقای مهندس محمدرضا دریاشناس، که بدون اغراق پشتکار و علاقه‌مندی ایشان موجب بوجود آمدن این اثر گردید و سهم بسزایی در انجام این مهم داشته‌اند قدردانی شود. همچنین از کلیه کسانی که به نحوی از انحا ما را در به ثمر رساندن این مهم یاری نموده‌اند خصوصاً ناشر محترم سپاسگزاری ویژه بعمل می‌آید. از خوانندگان محترم نیز تقاضا می‌شود با انعکاس نقطه نظرات خود ما را از کاستی‌های این اثر مطلع نموده و کمبودها را بر ما ببخشایند.

امین سعیدیان

عضو هیات علمی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ماهشهر، گروه معماری، ماهشهر، ایران